

הכלכלנית הנון קונפורמיסטית מזהירה את שר האוצר החדש:

המיתון וחוסר העבודה לא ישימו קץ לאינפלציה, אלא להיפך!

היתה בחקלאות, בשרותים האישיים ובענף פי המסחר, האוכל וההארהה — לאו דווקא ענפים מפסידים. אם בודקים את ענף הבנייה מקרוב, רוב אים שהמחירים בו עלו פי 20, 30 ו-50, אך השכר בו עלה רק פי 8.5 בין 1970—1978. נוסף על זה, בזמן שב-1970 שכר-הברוטו היווה 50% מן ההשקעות בבנייה, הרי ב-1978 הוא היה רק 30% מהשקעות

ה יריעות מגיעות אלינו לאט-לאט. לפני כמה שבועות קראנו בעיתונים שאחוז ניכר ממלאי הנעליים לא נמכר. נתבררנו שרוב המיפעלים לייצור נעלי גברים נסגרו, והיום רוב הענף עבר לייצור לשוק היקר והמאד לאגמיש — שוק נעלי-הילדים. באותו גליון-העיתון, שהודיע על כך, הופיעה גם ידיעה שצריכת הבשר הקפוא ירדה באופן דראסטי.

הפועלים העירוניים יכלו לקנות ב-1970 בשכרם 33% מהצריכה הפרטית. ב-1978 יכלו לקנות רק 25% מהצריכה הפרטית

המדווחים מן האינפלציה הם הגורמים לאינפלציה. הם מהווים רק חמישית האוכלוסיה — אך חולשים על מחצית ההכנסה

אלה. אין ספק שמעט מאד מן העלייה במחירי הדירות עבר אל פועלי-הבנייה. מיספרים אלה מראים דא רק שפועלי-הבנייה הפסידו באופן ברור באינפלציה, אלא שרווחי האינפלציה בענף-הבנייה נעשו עז חשיבונם.

יש נעליים לרופא השיניים

לפי הלישכה המרכזית לסטטיסטיקה שכר-הנטו של הפועלים העירוניים יכול היה לקנות ב-1970 שליש (33.3%) מן הצריכה הפרטית, וב-1978 הם יכלו לקנות רק רבע (24.5%) מצריכה זו. אין ספק שהם הפסידו בתקופה אינפלציונית זו. אי-אפשר להרוויח ריווח-אינפלציה — ובמיוחד לא בתנאי-ת"ג קבועים — מבלי לגרום להפסדי-אינפלציה. הציבור המפסיד באינפלציה, שהכנסתו הריאלית יורדת דווקא כאשר המחירים עולים, הביקוש שלו יורד גם הוא עם עליית המחירים. באותם השוקים שבהם הם מהווים את רוב הקונים. אלה הם השוקים העממיים.

באותו יום קראנו בעיתון כלכלי על האטה ניכרת במכירת מוצרי-טקסטיל לשוק המיקומי, וכעת מתכוונים תעשייני-המוזון לסיגור קווי-ייצור שלמים.

מדובר כאן במשבר של חוסר ביקוש בנעליים, בכגדים ובמוזון, ולא במכשירים של טלוויזיה ציבוענית ובמכונות חדשות. זאת ועוד: אלה הם המיפעלים הייצרניים המאיימים לסגור את שעריהם, ולא הסוחרים את חנויותיהם.

בעבודתי ההכנסה הלאומית, הצריכה הפרטית, השכר הפנוי והאינפלציה במשק הישראלי — 1968—1974; לשנות לגבי ההשפעה האינפלציונית של חלוקת-ההכנסות בזמני אינפלציה. ערכתי ב-1975 תחזית של הופעת מיתון בענפים המייצרים לשוק העממי על בסיס התיאוריה והנתונים שפיתחו. נראה שהמציאות מצדיקה תיאוריה זו. על מהותה אעמוד להלן.

מיתון וטלוויזיה ציבוענית

את הירידה הזאת בכיקושים אלה, את הירידה בכיקושים של המפסידים באינפלציה, מרגישים היום בענפים העממיים של הייצור. בשוקי המזון, הטקסטילים הנעליים מתקשים הייצורים המקומיים למכור את מוצריהם במחירים של היום. אם הייצורים יכלו למכור כמות גדולה יותר של מוצריים במחירים שבפיקוח, במחירים נמוכים יחסית לגבי המוצרים שלא בפיקוח, הרי פיקוח לא היה מפריע להם.

פרופסור אסף ריון טען בסימפוזיום של אוניברסיטת תל-אביב שאין מיתון, כי עוד מוכרים די מקלטים של טלוויזיות ציבועניות. הוא טען זאת נגד בומה שביט, שאמר כי כבר היום יש מיתון, ולדעתי הוא ידע מה שהוא שח. במיתון של ימינו מיספר מקלטי-טלוויזיה הנמכרים לא זה בלבד שלא יקטן, אלא שהוא יגדל. מי שיש להם כסף ואינם יודעים מה לעשות בו, ירכיבו אחד בכל חדר. אך יהיה מיתון בענפי-הייצור העובדים לשוק המוצרים העממיים.

מעשה ברופא-שיניים

זה הוא צעד אנטי-אינפלציוני, וכל צעד שכזה, או שלא ככוונה — מתוך תיאוריה מוטית עית — מגביר התעשרות זאת, הוא אינפלציוני — עם מיתון או כלי מיתון. זאת לתשומת-ליבו של השר החדש, ש-נכנס לתפקידו בימים אלה במשרד-האוצר. הוא יכול להאמין לי, שאפשר בהחלט לתכנן צעדים אנטי-אינפלציוניים כאלה — ובדרכים הדמוקרטיות ביותר. אך למטבע של האינפלציה גם צד אחר. כוח-העבודה במשק דווקא מפסיד בחלקו הגדול באינפלציה, ובכלל זה רוב השכרי

התייחסתי בעיקר אל אותן ההכנסות שגדלות באופן ריאלי עם עליית המחירים, וכתוצאה ממנה, אל רווחי האינפלציה, כי מן ההכרח הוא שרווחים אלה, והציבור שמרוויח אותם, הם הגורמים לאינפלציה והמדבנים אותה למעלה. הסברתי שאילו כל ההכנסות הריאליות היו יורדות עם עליית המחירים — כמו השכר — הרי האינפלציה היתה פוגרת את עצימה מזמן. אך מכיוון שחלק מן ההכנסות דווקא גדל ריאלי כאשר המחירים עולים, האינפלציה אינה יכולה לסגור את עצמה, ואתו

מאת אסתר אלכסנדר

ריים. הצד השני של הרווחים האינפלציוניים הם ההפסדים האינפלציוניים. על חשבון מי?

ציבור המרוויח הכנסות עולות אלה — כגון קבלנים, אנשי בנקאות ופיננסים שריגים, יבואנים ומתווכים אחרים — מתעשר עשר מן האינפלציה, הביקוש שלו אינו גדל עם ירידת המחירים, אלא דווקא עם עלייתם.

נה כמה נתונים: לפי המחקר של המכון לפירון העבודה, פירון אעבור דה בישראל, מתברר שבין 70—1978 היר עלייה בשכרם הריאלי של כ-70% מהעובדי דים היתה למטה מן הממוצע של העלייה ברמת-החיים במשק. בין אלה היו לעובדי הבנייה 7% של עלייה, לעומת 21% עלייה ממוצעת ברמת-החיים של חלק גדול של עובדי התעשייה. לעובדי השירותים הציבוריים היתה עלייה של 12%, רוב העובדי דים הפיננסיים השירותים העיסקיים הגיי עו ל-6% של עלייה בלבד, ועלייה דומה

כד עוד שתהליך זה פועל, אין האינפלציה יכולה להיעלם. אין זה עורר שציבור מרוויח זה הוא קטן יחסית — כ-20%, לכל היותר 25% מן האוכלוסיה. כי הוא חולש על 50% של ההכנסה הלאומית (וזה בלי ההון השחור!), הוא די חזק כדי שאם התעשרותו האינפלציונית לא תיפסק — והיא לא תיפסק מעצמה — האינפלציה לא תיפסק לעולם. זאת בדיוק צריכה להיות המטרה של כל מדיניות אנטי-אינפלציונית מוצלחת: תכנון צעדים שייגרמו להפסקת התעשרות האינפלציונית. כל צעד כלכלי לכיוון

בזה נבדל המיתון של היום בכל העולם מן המשברים הקלאסיים של העבר. פעם התחילו המשברים בירידה בביקוש בשוק הון, בשוק ההשקעות, באמצעי-הייצור, ומשם התפשטו לשוק-הצריכה. היום המיתון הוא תופעה של שוק-הצריכה, של שוק המוצרים הסופיים — ממש כמו האינפלציה. קנה-המידה למיתון היום הוא הירידה בביקוש למוצרי-הצריכה. (הירידה בהשקעות פרודוקטיביות בכל העולם ב-שנות ה-70 הפך כבר תופעת-קבע, ואפילו תקופות-הפריחה מתרחשות על רקע זה). אך הפלא והפלא: אין הביקושים יורדים עבור כל מוצרי הצריכה, לגבי מוצרי המותרות הם דווקא עולים. וכך אין זה רק אצלנו, אלא בכל העולם במיתון של ימינו. בסופו של דבר המיתון של המיתון נקבע ומצטיין על-ידי הירידה בביקוש למוצרים העממיים, כפי שהדבר מתחיל להופיע אצלנו: לנעליים, לבגדים, למזון ולדירות העממיות (ובניגוד לדירות האשר, שהביקוש להן דווקא עולה). ועוד דבר שמציינ מיתון "מודרני" זה: הראשונים המרגישים בירידה זו בביקוש למוצרים העממיים הם דווקא יצרני המוצרים האלה — ופועליהם, כמובן — ולא מתווכיהם הסוחרים. מניין בא המיתון הזה? מניין באה הירידה בביקושים העממיים? עד עכשיו כתבתי בעיקר על האינפלציה.